

Závěr

Během 19. století bylo ve Španělsku sepsáno celkem 10 ústavních textů, z nichž však mnohé nevstoupily v platnost. Některé proto, že nebyly vůbec vyhlášené, jiné proto, že nebyly respektovány a ústavní praxe byla často vzdálená ústavním principům. Přijetí konstitucionalismu bylo velmi obtížné, neboť mnoho obyvatel nebylo otevřených myšlenkám liberalismu, protože absolutistický režim a stavovské uspořádání společnosti byly mezi lidem hluboko zakořeněny. Španělé si jen pomalu zvykali na reformy, které liberalismus přinesl, mnozí jim dokonce kladli odpor. Boj mezi silami rodící se buržoazie a stoupenci feudalismu byl nekonečný a Španělsko během devatenáctého století prošlo tolika revolucemi a převraty jako žádný jiný stát v Evropě.

Liberalismu se snažil politickou odpovědnost přenést co nejvíce na lid, volební právo bylo proto stěžejním tématem při projednávání ústavních návrhů. Přání liberálů, aby se na politickém životě mohlo prostřednictvím zástupců v kortesech podílet co nejvíce občanů, se pomalu, ale jistě naplňovalo. V roce 1834 bylo volební právo přiznáno 0,15% obyvatel, zatímco v roce 1873 už to bylo 27% obyvatel¹. Nicméně systém dvou stran, který podporoval klientelismus, vedl k nereprezentativním volebním výsledkům.

Díky liberálům se neodmyslitelnou součástí španělských konstitucí staly moderní ústavní principy rovnosti a suverenity lidu a samozřejmě katalogy práv a svobod. Španělsko však ještě muselo v následujícím století prožít mnoho krutostí, než byly tyto ideály naplněny.

¹ PAREDES, Javier, *Historia contemporánea de España*, Barcelona, Ariel, 1998, str. 148